

Date: 13th April-2026

TARBIYA FANI BO‘YICHA O‘QUVCHILARDA JAMOADA ISHLASH
KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH YUZASIDAN XORIJIY
TAJRIBALAR
FOREIGN EXPERIENCES IN DEVELOPING TEAMWORK COMPETENCES IN
EDUCATION STUDENTS

Abduraimov Sherali No‘monjonovich

Andijon viloyati pedagogik mahorat markazi

Ijtimoiy-iqtisodiy fanlar kafedrasini mudiri

Annotatsiya: Ushbu maqolada umumiy o‘rta ta‘lim maktablarida “Tarbiya” fani orqali o‘quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanligini oshirish va jamoaviy ishlash kompetensiyalarini shakllantirish masalalari yoritilgan. Tadqiqotda Finlyandiya, Yaponiya va Janubiy Koreya kabi davlatlarning ta‘lim tizimidagi o‘ziga xos yondashuvlar qiyosiy tahlil qilingan. Shuningdek, o‘quvchilarda “Soft skills” (yumshoq ko‘nikmalar)ni rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: Tarbiya fani, jamoada ishlash, kompetensiya, xorijiy tajriba, hamkorlik pedagogikasi, XXI asr ko‘nikmalari, ijtimoiy intellekt.

Abstract: This article discusses the issues of increasing students' social adaptability and forming teamwork competencies through the subject "Education" in general secondary schools. The study provides a comparative analysis of the specific approaches in the education systems of countries such as Finland, Japan and South Korea. It also describes pedagogical mechanisms for developing "Soft skills" in students.

Keywords: Education, teamwork, competence, foreign experience, cooperative pedagogy, XX century skills, social intelligence.

Kirish. Global o‘zgarishlar va raqamli iqtisodiyot davrida shaxsning intellektual salohiyati bilan bir qatorda uning ijtimoiy ko‘nikmalari, xususan, jamoada samarali ishlay olish qobiliyati (teamwork) hal qiluvchi ahamiyat kasb etmoqda. O‘zbekiston Respublikasida ta‘lim tizimini isloh qilish jarayonida joriy etilgan “Tarbiya” fani o‘quvchilarni nafaqat ma‘naviy-axloqiy jihatdan shakllantirish, balki ularda zamonaviy hayot uchun zarur bo‘lgan hayotiy ko‘nikmalarni (life skills) rivojlantirishni maqsad qiladi.

Jamoada ishlash kompetensiyasi - bu shaxsning umumiy maqsadga erishish yo‘lida boshqalar bilan o‘zaro hamkorlik qilishi, fikr almashishi, mas‘uliyatni bo‘lishishi va nizoli vaziyatlarni konstruktiv hal eta olish qobiliyatidir. Ushbu maqolada mazkur kompetensiyani rivojlantirishda jahon pedagogikasining eng muvaffaqiyatli modellari va ularning “Tarbiya” fani kontekstidagi ahamiyati tahlil qilinadi.

1. Finlyandiya tajribasi: Fenomenga asoslangan ta‘lim va hamkorlik. Finlyandiya ta‘lim tizimi dunyoda o‘quvchilarning erkinligi va ijtimoiy mas‘uliyati muvozanatlashgan tizim sifatida tan olingan. Fin pedagogikasida jamoada ishlash alohida fan sifatida emas, balki barcha fanlar, ayniqsa, axloqiy va ijtimoiy fanlar tarkibiga singdirilgan.

Date: 13th April-2026

Phenomenon-based learning (Fenomenga asoslangan ta'lim): O'quvchilar aniq bir mavzuni (masalan, "Atrof-muhitni muhofaza qilish") guruhlariga bo'lingan holda tadqiq qiladilar. Bu jarayonda "Tarbiya" fanining roli o'quvchilarga guruh ichida rollarni taqsimlash, bir-birini tinglash va umumiy xulosaga kelishni o'rgatishdan iborat.

Baholash tizimi: Finlyandiyada o'quvchilar bir-biri bilan raqobatlashmaydi, aksincha, guruhning umumiy yutug'i rag'batlantiriladi. Bu esa o'quvchilarda "men" emas, "biz" tushunchasini shakllantiradi.

2. Yaponiya tajribasi: "Tokkatsu" va jamoaviy mas'uliyat. Yaponiyaning ta'lim modelida axloqiy tarbiya ("Doutoku") va darsdan tashqari faoliyat ("Tokkatsu") o'quvchilarni jamoaga moslashtirishning asosiy vositasi hisoblanadi.

Faoliyat turi	Jamoaviy kompetensiyaga ta'siri
Kyuushoku (Tushlik vaqti)	O'quvchilar ovqat tarqatish va tozalashda navbat bilan ishlaydilar, bu xizmat ko'rsatish va hamkorlikni o'rgatadi.
Cleaning (Tozalik soati)	Maktab hududini birgalikda tozalash orqali umumiy mulkka nisbatan daxldorlik hissi shakllanadi.
Guruh munozaralari	Muammolarni jamoaviy muhokama qilish orqali konsensusga (yakdillikka) erishish ko'nikmasi rivojlanadi.

Yaponiya tajribasi shuni ko'rsatadiki, jamoada ishlash ko'nikmasi faqat nazariy darslarda emas, balki kundalik hayotiy vaziyatlar va birgalikdagi mehnat orqali shakllanadi.

3. Singapur va Janubiy Koreya: "Qiymatlarga asoslangan ta'lim" (Values in Action). Singapur ta'lim tizimida "Character and Citizenship Education" (Karakter va fuqarolik tarbiyasi) fani doirasida o'quvchilarning ijtimoiy-hissiy rivojlanishiga (Social-Emotional Learning - SEL) katta e'tibor beriladi.

Janubiy Koreyada esa o'quvchilar o'rtasida "Inseong" (xarakter tarbiyasi) tushunchasi markaziy o'rin tutadi. Bu tizimda quyidagi metodlar ustuvor:

Loyiha usuli: O'quvchilar ijtimoiy muammolarni hal qilish bo'yicha jamoaviy loyihalar ustida ishlaydilar.

Peer tutoring (Tengdoshdan o'rganish): Bilimi yuqori o'quvchilarning pastroq o'zlashtiruvchi o'quvchilarga yordam berishi orqali o'zaro ko'maklashish instinkti rivojlantiriladi.

4. "Tarbiya" fani darslarida jamoaviy kompetensiyalarni rivojlantirish metodikasi

Xorijiy tajribalarni O'zbekiston milliy ta'lim tizimiga adaptatsiya qilishda quyidagi pedagogik texnologiyalardan foydalanish samarali hisoblanadi:

4.1. Keys-stadi (Vaziyatli tahlil). O'quvchilarga hayotiy muammoli vaziyat (masalan, sinfdagi nizo yoki ekologik muammo) beriladi. Guruhlar ushbu muammoni

Date: 13th April-2026

muhokama qilib, hamjihatlikda yechim taklif qilishadi. Bunda o'qituvchi faqat moderatorlik qiladi.

4.2. "Jigsaw" (Mozaika) metodi. Mavzu qismlarga bo'linadi va har bir guruh a'zosi o'z qismi bo'yicha "ekspert"ga aylanadi. Keyinchalik ular ma'lumotlarni birlashtirib, yaxlit xulosaga kelishadi. Bu usul har bir o'quvchining jamoa uchun muhimligini anglatadi.

5. Tadqiqot natijalari va muhokama. Xorijiy tajribalar tahlili shuni ko'rsatadiki, jamoada ishlash kompetensiyasini rivojlantirish quyidagi bosqichlarni o'z ichiga olishi lozim:

Kommunikativ tayyorgarlik: O'quvchilarni boshqalarni bo'lmasdan tinglashga va o'z fikrini argumentlar bilan yetkazishga o'rgatish.

Mas'uliyatni taqsimlash: Guruh ichida lider, kotib, vaqtni nazorat qiluvchi va taqdimotchi kabi rollarni o'zgartirib turish.

Refleksiya: Har bir jamoaviy ishdan so'ng "Biz guruhda qanday ishladik?", "Nimalarga erishdik va nimalar xalaqit berdi?" degan savollarga javob izlash.

Xulosa. "Tarbiya" fani o'quvchilarni shunchaki axloqiy qoidalar bilan tanishtiruvchi fan emas, balki ularni jamiyatda muvaffaqiyatli yashashga tayyorlovchi amaliy maydondir. Finlyandiyaning hamkorlikka asoslangan modeli, Yaponiyaning amaliy-mehnat tarbiyasi va Singapurning ijtimoiy-hissiy ta'lim metodlarini milliy qadriyatlarimiz bilan uyg'unlashtirish o'quvchilarning jamoaviy ishlash kompetensiyalarini yangi bosqichga olib chiqadi. Jamoaviy ko'nikmalarga ega bo'lgan o'quvchi kelajakda nafaqat yetuk mutaxassis, balki mas'uliyatli fuqaro va ijtimoiy munosabatlarda barqaror shaxs bo'lib yetishadi. Shu sababli, "Tarbiya" fani darsliklari va metodik qo'llanmalarini xorijiy innovatsion metodlar bilan boyitish davr talabidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. "O'zbekiston Respublikasining ta'lim to'g'risida" gi qonuni 2020-yil 23-sentabr, O'RQ-637-son.Toshkent shahri.lex.uz
- 2.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-son farmoni. – T.:2017 yil, 7 fevral.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida "Tarbiya" fanini bosqichma-bosqich amaliyotga joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida»gi 422-sonli qarori. 2020-yil 6-iyul.
- 4.Sahlberg, P. Finnish Lessons 3.0: What Can the World Learn from Educational Change in Finland? – Teachers College Press, 2021.
- 5.Lewis, C. C. Childrearing, Culture, and Community in Japan. – Cambridge University Press, 2018.
- 6.UNESCO. Education for the 21st Century: Issues and Prospects. – Paris, 2022.
7. Tarbiya fanini o'qitishda jamoada ishlash kompetensiyalarini rivojlantirish uchun innovatsion texnologiyalarning qo'llashning ahamiyati."Maktab ta'limi: muammolar, izlanishlar, yechimlar" jurnalining 2025-yil 4-soni.

